

ZAPISI

Luka Sienčnik

VOLITEV ŽUPANOV V DOBRLI VASI KONCEM PREJŠNJEGA STOLETJA

Glasilo koroških Slovencev Mir je priobčilo leta 1882 na strani 61 pod naslovom: »Iz neke slovenske doline«, sledečo notico: »Gotovo je že čez 20 let od tega, kar so moj rajni oče prišli domov od občinske volitve. Drznem se jih rahlo barati. Na atej, kateri pa so bili izbrani za občinske (gmajnske) može?« Gladko mi na pamet povejo vse može. Ves začuden poprašam: »Ali res ni bilo boljših in značajnejših? Na kaj ste pa pri volitvah gledali? Med njimi so znani pijanci, lažniki, slabi gospodarji in razuzdanci.« Nejevoljno mi oče odvrne: »Vse to je res, pa c. k. komisar nam je pred volitvijo naročil, naj imamo pred očmi take može, ki bodisi kolikor toliko nemško znajo in potem naj si ti izbrani možeje izmed seboj tistega izvolijo za župana, ki najbolj nemško zna.«

Leta 1868 so koroške deželne oblasti postavljale meje posameznim občinam. Občina Dobrla vas je bila po tedanji razdelitvi dosti obsežnejša od današnje. Obsegala je tudi celotne »Vrhe«, to je obširno, malo zvišano planoto zapadno od Dobrle vasi z neštetiimi malimi in večjimi vasi med Dobrlo vasjo in Šentvidom na eni ter Rikarjo vasjo in Kamenom na drugi strani (znano partizansko področje za časa 2. svetovne vojne). V tisti dobi je občina imela ca. 8000 duš.

Do leta 1873 je bil župan te obširne občine državni poslanec Heinrich Mertlitsch, lastnik velikega Škorjančevega posestva v Lovankah, tik ob Dobrli vasi. Leta 1873 je pri občinski volitvi propadel s svojo nemško-liberalno stranko. Občinsko upravo je moral prepustiti Slovincu Juriju Hoblu, kmetu, p. d. Ravnjaku iz Šentvida. Prepustil pa ni novemu županu samo upravo občine Dobrla vas, ampak tudi občinsko blagajno z 2113 gld in 28 kr dolga, ki se je moral izterjati potom sodnijske pravde iz zapuščine Heinricha Mertlitscha.¹ Župan in državni poslanec Heinrich Mertlitsch pa je tudi na svojem domu slabo gospodaril. Njegova hči, Mathilde, poročena leta 1874 z mladim učiteljem Alojzom Dreo, doma iz spodnje Štajerske (domačini so ga klicali »Drevar-«), je morala posestvo kmalu prodati. S kupno pogodbo 16. julija 1879 je Škorjančevo posestvo dobil za 17.000 gld v roke dipl. ing. Jakob Plawetz, doma iz Velikovca, pivovarne Kohlros. Bil je znan graditelj velikih mostov. Zgradil je tudi ozkotirno železnico Sinča vas—Železna Kapla, v letih 1902—1904.²

Ko je prevzel Jurij Hobel leta 1873 občino Dobrla vas kot župan, si je nastavil za občinskega tajnika Jožefa Iliča, došlega iz Kranjske. Ta pa, kakor se je izkazalo šele po letih, ni bil preveč pošten. Občina je ponovno zašla v dolgove. V tedniku Mir bemo sledeče: »Dobil si je za tajnika nekega gospoda iz Kranja. Občina je bila prevelika, štrena že prej zmešana, nemško-liberalci so njima tudi metali kamenje pod noge. — tako se je zgodilo, da je pridni in pošteni Ravnjak od žalosti umrl, njegov tajnik pa je bil pri deželni sodnji v preiskavo stavljen, — pa po nekaj tednih brez vse kazni, kot nekriv izpuščen. Sodnija torej ni našla nobene goljufije ali krivice.« In vendar se je po letih izkazalo, da Jožef Ilič ni bil poštenjak. Tednik Mir nadaljuje na isti strani: »Občinski tajnik Jože Ilič je bil z dušo in telesom nemško-liberalac; grdil je po časopisih poštene slovenske duhovnike in narodnjake; služil je kot tajnik pri občini v Trgu (Feldkirchen) in Grabštanju in pri obeh občinah goljufal in poneveril denarja še več kot 2000 gld, tako da je bil 9. junija 1883 obsojen pri porotni sodbi v Celovcu na 6 let težke ječe.«

Da je morala občina Dobrla vas prepustiti leta 1873 župansko mesto Slovincu, dobrlski purgarji niso mogli preboleti. Ker je dobil Jurij Hobel največ glasov v svoji domači okolici, torej na »Vrhah«, so dobrlski mogočnejši sklenili prositi deželno vlado, da celotne Vrhe izločijo iz dobrlskega občinskega sklopa in napravijo iz tega posebno občino Rikarja vas, kar so deželne oblasti seveda rade izvedle. Tako se je potem zgodilo, da je moral kmet Riegl, pozneje Potočnik, p. d. Brelih v Mokrinjah, ki je izpred svoje hiše gledal na stolpno uro v en kilometer oddaljeni Dobrli vasi, moral odslej hoditi na občino v deset kilometrov oddaljeni Šentvid, ki je postal center nove občine, ker je bila tam tudi farna cerkev. Kakor je bila doslej le cerkvena razdelitev pokrajine smešna in nerazumljiva, je postala sedaj še politična razdelitev in vse to samo

¹ Mir 1883, str. 91.

² Anni Köstinger: »75 Jahre Raiffeisenkasse Eberndorf, 50 Jahre Heimatgeschichte«, izdano 1967 v samozaložbi, tisk Zmugg v Velikovcu. Knjiga ni bila v prodaji in tudi ni v nobeni knjižnici. Razdajala jo je Raiffeisenkasse v Dobrli vasi. Strani v knjigi niso oštevilčene.

zato, da 'nemška' Dobrla vas nikdar ne bi imela več slovenskega župana.

Po drugi svetovni vojni so koroške deželne oblasti »partizansko« občino Rikarjo vas, tako se je namreč imenovala, ker je bilo tam med vojno močno partizansko področje, zopet razdelile in sicer tako, da so vasi: Mokrije, Pudab in Dvor, to je vzhodni del tega področja, pripadel ponovno k občini Dobrla vas, centralni del: Št. Vid, Št. Primož in Kamen k občini Škocijan; Rikarja vas z okolico k občini Žitara vas in Mohliče z Belo h Galiciji. Vrnjmo se nazaj v prejšnje stoletje.

Deželne oblasti so se torej zelo prizadevale, da bi dale in obdržale Dobrli vasi značaj nemškega otoka. Če se spomnimo starih šolskih atlantov, ki so se bavili tudi z etnografijo stare monarhije, bomo videli, da je Dobrla vas, razen pri atlantih Slovencev Kocena, označena kot nemški otok, kar je bilo povsem neresnično, ker nekaj uradnikov, nastavljenih od nemških oblasti, ne more spremeniti narodnostnega lica pokrajine. Tako torej so deželne oblasti (z odcepitvijo velikega dela občine) preprečile ponovno izvolitev Slovencev za župana v Dobrli vasi. Pri naslednjih občinskih volitvah leta 1876 je šlo zopet vse gladko za dobrolske »Nemce«. Izvolili so si vedno svet župana, ki je 'dobro znal nemško', ker je bil kakšen pribandranec od kateregakoli nemškega kraja. Kako so se volitve dejansko vršile, nam pove poročilo volitve v deželni zbor leta 1884. Tam beremo:

»DOBRILA VAS, volitev 26. 8. Liberalci so na volišču ponujali svoje listke in pravili: ne volite črne. Eni so listke vzeli, drugi so iz boječnosti šli domov, da se ne bi zamerili. Ostalo nas je le malo. Marsikateremu kmetu je liberalec vzel tudi listič iz roke in mu podal drugega rekši: kaj boš volil 'črne', nič nimajo opraviti v deželnih rečeh; 'črni' naj le na prižnico grejo in tam skrbijo za kar so postavljeni, pa ne, da bi se mešali med deželne reči. Govorili so še več takih abotnosti, se hvalili, da ne hodijo v cerkev, pa se jim vendar dobro godi itd. In s takimi ljudmi voli vselej tudi tukajšnji benediktinski oče Beda Schroll. Zmágali so liberalci z dvetretjini glasov.³ Pater Beda Schroll, upravnik Benediktinskega samostana v Dobrli vasi, je bil tudi predsednik krajevnega odbora Kor. Kmetijske družbe in kot tak imel tudi vpliv na kmete.⁴ Bil pa je zagrizen Nemeč. Na takšen ali podoben način so liberalci zmágali v Dobrli vasi tudi leta 1886 pri občinski volitvi.⁵

Da si utrdi svoj politični položaj, je državni poslanec ing. Jakob Plawetz sklical v Lovanke veliki zbor »Bauernbunda« (Kmečke zveze). Prišlo je okrog 300 udeležencev. Razen Plawtza je govoril še Seebacher, župan v Vetrinju ter poslanec dež. zbora Lachs. Govorila sta tudi še Metnitz iz Pliberka in Kušej iz Černeč pri Tolstem Vrhu. Sodelovali sta tudi požarni brambi iz Dobrle vasi in Lovank. Ustanovitelj slednje je bil ing. Plawetz — Škorjanshofer ali Lerchenfeldner kakor se je raje imenoval. Državni poslanec Plawetz je v svojem govoru dejal, da slovenska poslanca svojim krajem le škodujeta, »ker jim nemški deželni poslanci (zavoljo njih) (—) nočejo nič dati.«⁶ Pri takšni izpovedi državnega poslanca so bile še bolj verodostojne in seveda tudi upravičene tožbe slovenskih županov, ki so se stalno pritoževali, da pri oblasteh za svoje občine nič ne dosežejo. To je bilo za marsikaterega občana tudi povod, da je raje volil nemško.

Vsa prizadevanja Bauernbunda, da bi se obdržali še nadalje neomajno na oblasti, pa niso zalegla nič. Prišli so drugi časi in nastopili so novi možje. V Sinči vasi je postajal vedno bolj viden Janez Šumah, kmet, p. d. Šumah, brat poznejšega komendantorja na Reberci, Valentina Šumaha. V sodelovanju s kaplanom Štefanom Paverjem, po rodu Čehom, je navduševal kmete za ustanovitev slovenske Hranilnice, ki se je dejansko ustanovila 27. junija 1890. Predsednik ji je bil Janez Šumah.

V Pribli vasi pa je Jožef Lipuš, kmet, p. d. Pižovnik, ustanovil Družbo sv. Cirila in Metoda. Mladina se je zbirala pod vodstvom kaplanov vedno pogosteje. Te dve vasi sta bili postojanki, iz katerih se je širilo slovensko narodno gibanje. Da to ni prišlo iz Dobrle vasi, je bil vzrok v tem, da v Dobrli vasi kljub nekaterim gostilnam za slovensko mladino ni bilo prostora, ker so imeli povsod veliko besedo nemški uradniki in njih podrepaniki.

Leta 1890 so bile na Koroškem deželnozborske volitve, pri katerih so Slovenci v Dobrli vasi zopet zmágali, kar je dobrolske purgarje zelo zaskrbelo. Prišli so na misel, da bi iz občinskega sklopa Dobrla vas izločili vasi Sinče vas in Prible vas ter jih priključili Škocijanu.⁷ Na ta način, so mislili, se bodo znebili rogoviležev v občini. Do ponovne delitve občine pa le ni prišlo. Verjetno jim deželne oblasti v tem niso več sledile, kot pred leti, ker na ta način bi bila le preveč očitvidna njih protislovenska politika. Mir pa piše: »Nemci ter njihovi privrženci so črez to silno razburjeni ter svoj žolc zlivajo na narodne volilce, posebno na tukajšnjega č. g. kaplana, kateri je volil po pooblaščenju preč. g. prošta, ter je učil kmečke volilce, da naj se ne dajo zapeljati od

³ Mir 1884, str. 114.

⁴ Mittheilungen, Gegenstände der Landwirtschaft u. Industrie Kärntens, Jahresbericht 1883.

⁵ Mir 1886, str. 7.

⁶ Mir 1889, str. 187.

nasprotnikov. Mnogo surovega zabavljanja je moral zaradi tega preslišati od prešernih Nemcev.«⁷

Pri državnozbornskih volitvah, leta 1891, ko sta za Slovence ponovno kandidirala Muri in Einspieler, »so jo nasprotniki (v Dobrli vasi) popihali domu, ko so videli veliko število naših značajnih možakov. Njih vodja, g. Plavec, je poslal g. komisarju pismo, da se liberalna stranka volitev ne udeleži, ker se za katoliško stranko dela na leci in v spovednici. Ta izgovor je pa smešen; na leci se je prebral samo pastirski list **po ukazu višjih pastirjev.**«⁸ odgovarja slovenska stranka.

Tako je torej očitveno ginevala prešernost dobrolskih nemških mogočnejev. Pri občinski volitvi 4. februarja 1892 so Slovenci dejansko zmagali v drugem razredu z 40 : 10 in v tretjem razredu celo z 78 : 25 glasovi. »Volilci iz Kazaz in Metlove so se udeležili polnoštevilno«, je zapisal Mir v poročilu iz Podjunske doline.⁹ Dobrila vas je imela zopet slovenskega župana, ponosnega kmeta Janeza Šumaha, p. d. Šumaha iz Sinče vasi, rojenega v Sinči vasi 13. junija 1845. Tudi v Dobrli vasi sami je sedaj zaživelo politično življenje Slovencev. Poleti 1892 se je naselil v Dobrli vasi v gostilni Kirchenwirt nov najemnik, sudetski Nемеc, Josef Breunig, ki pa je bil Slovencem naklonjen, in to tembolj, ker je bil začetnik in si je moral goste šele pridobivati. Za nedeljo 11. 6. 1893 je sklicalo Politično in gospodarsko društvo shod k Breunigu. »Došlo je kakih 150 posestnikov in tudi mnogo žensk, ki so čakale v stranskih sobah na večerno veselico, ker ni jim dovoljeno poslušati političnih govorov. Govoril je Gregor Einspieler. Nadzoroval je zbor komisar Kremenšek.«¹⁰

Ker so se zopet bližale občinske volitve, je Mir 1894 v svoji 23. številki popisal celoten volilni potek, predvsem kdo ima volilno pravico. To imajo samo možje posestniki. Ker pa so dostikrat žene posestnice, volijo za nje njih možje. Žene, ki nimajo mož, dajo svojo volilno pravico lahko drugemu možu, ki pa mora tudi sami imeti svojo volilno pravico. Prevzeti more samo eno volilno pooblastilo. Lahko pa si žena tudi premisli in da še drugemu moškemu svojo volilno pravico. V tem primeru velja zadnje dovoljenje. Posledica tega volilnega reda je pri vsaki volitvi veliko tekanje za glasovi. Vsi volilci so zapisani v seznamu, katerega vodi župan. Najprej se zapišejo člani občani, potem pridejo posestniki po vrsti, po velikosti davka: pri vsakem imenu stoji zraven, koliko da plača davka. Razdeljeni so v tri razrede. »Imenik volilcev mora pred volitvijo ležati vsaj 4 tedne pri županu na ogled. Vsak volilec ga sme pregledati, in če kaj napačnega najde, sme vložiti v osmih dneh pritožbo. V treh dneh po vloži pritožbe mora župan v imenu komisije za pritožbe odgovoriti. Ako odgovor ni ugoden, sme tožnik v treh dneh spisati novo pritožbo na okrajno glavarstvo, dati pa jo mora županu v roke, da jo ta pošlje naprej. Zoper razsodbo okrajnega glavarstva ni več pritožbe. Osem dni pred volitvijo se imenik volilcev ne sme več izpreminjati. Volitev se mora osem dni poprej naznaniti na občinski deski. Najprej voli tretji razred, potem drugi, nazadnje prvi. Tisti, ki zamudijo in jih še ni, kadar so poklicani, smejo še voliti, pa oglasiti se morajo pri komisiji in potem čakati, da vsi volilci tistega razreda oddajo svoje glasove... Če pa so se pri volitvi godile nepravilnosti, se more v osmih dneh vložiti pritožba na okrajno glavarstvo. Izroči se pa županu, da jo on pošlje naprej.«¹¹ Vidi se, da je bil potek občinskih volitev zelo zamotan, kar je moglo koristiti le nemški gosposki. Kakor te, tako tudi druge volitve niso bile bolj enostavne in njih izvajanje razumljivo.

Pri naslednjih občinskih volitvah, leta 1895, so se potegovale v Dobrli vasi za glasove tri stranke: slov.-katoliška, župan Šumah, nemško-liberalna, ing. Plawetz, in neka Kmečka pod vodstvom Prislana. Zmagal je župan Šumah.¹² Tudi pri občinski volitvi leta 1898 so zmagali v Dobrli vasi Slovenci (11 : 7 mandatov). Dopisnik pravi: »Leitgeb je napregel konje in vozil ljudi na volišče, a kljub temu so bili v manjšini. Precej sodov piva so plačali svojim kimovcem. V sili pa pridejo spet k nam.« (Mišljena je slovenska posojilnica.)¹³ Drugi dopisnik pa pravi: »Pri Pesarju je bilo ta dan vse zastoni; eden od naših je šel tja južnat in ker se je natakariči vendar prepošten zdel, ga je vrašala, s kom da je volil. Ker je on mož resnice, ni tajil, in zato je moral plačati. Enemu iz Kazaz, so obljubili sod piva, če ne bo volil s far...; ostal je res doma, in še drugim prigovarjal, sedaj pije z dolgim nosom tisto pivo ki ga ni dobil.«¹⁴

Dne 26. novembra 1900 so bile tudi v Dobrli vasi državnozbornske volitve. Dopisnik Mira piše: »Razmere v naši občini so bile zadnji čas nekoliko zamotane. Bali smo se, da to ne bi vpljivalo na volitve. Izid pa je pokazal, da je bila naša bojazen prazna, ker zmagala je naša krščanska misel z 72 proti 47 glasovi. Za peto kurijo se nismo pote-

⁷ Mir 1890, str. 137.

⁸ Mir 1891, str. 42.

⁹ Mir 1892, str. 19.

¹⁰ Mir 1893, str. 68.

¹¹ Mir 1894, str. 105.

¹² Mir 1895, str. 9.

¹³ Mir 1898, str. 11.

¹⁴ Mir 1900, str. 189.

govali in vendar bi tudi tam lahko vrgli nasprotnike«, pravi dopisnik in nadaljuje: »Pa saj ima (nasprotnik) dva zdravnika, oba bosta že pomagala, posebno 'ta mladi', če se ni sam prehladil, ker on je najbolj letal po 'ofre' in hlapce.«¹⁵ 'Ofarji' so bili mali najemniki po bajtah, ki so po novem volilnem zakonu imeli deloma volilno pravico v peti kuriji. Za te, kakor kaže, so se Slovenci premalo brigali. Zato pa sta se za nje tembolj brigala oba zdravnika, ki sta imela z njimi že poklicno dober stik. In teh v občini ni bilo malo, saj se je moral občinski odbor baviti sejo za sejo z njihovimi prošnjami za podpore. Za nje so se slovenski propagatorji premalo brigali in dobili so odgovor že pri naslednji občinski volitvi 1901.

V tedniku Mir beremo: »V ponedeljek dne 25. februarja bila je občinska volitev v Dobrli vasi. Sredina slovenske Koroške je tukaj. Nekdaj je bila ta-le sredina v liberalnih rokah, sedaj, skozi devet let so gospodarili varčni slovenski kmetje z občinskim premoženjem, plačevali so stare dolgove, ki so jih napravili liberalci in delali vboga ime za občinski blagor. Pri tej volitvi se je obrnilo na drugo stran: učitelji, c. kr. notar, davkarijski in drugi uradniki, zdravniki, trgovci. Vse kar je Nemecev in kar se šteje po pravici ali krivici za Nemce, vse je nastopilo. Agitiralo se je od Nemecev nečuvno, vozili so se po volilce, plačevali jim golaž, pivo in smodke — in zmagali so v odločilnem drugem razredu.«¹⁶

In v naslednjem članku: »Kako so delali nasprotniki pri zadnjih volitvah?«, beremo med drugim: »Njih fijakarji so švigali na vse strani; po tri in štirikrat so se vozili 'ugledni' liberalni gospodje po take kmete-volilce, katerih drugikrat niti od daleč ne pogledajo! V Lovanke so se vozili 4krat po enega, in edini ta se jim od vseh ni udal. Čast mu! Pravijo tudi, da je imel eden od nasprotnih agitatorjev na taki 'rajiži' pravo smolo; namesto volilca je privlekel na volišče — čevelj poln gnojnice! — Že davno pred volitvami so lovili nemčurji našince s sladkimi obljubami! Povsod so obljubovali obleko, **hlače in janke**, katere hoče deliti po volitvi znani tukajšnji liberalni mogočnejši in kramar (mišljen je Rudolf Taurer! — op. L. S.), vsem tistim, ki za to prodajo svoj glas nemčurjem. Neki posestniki so celo obljubili, da ji bodo polje obdelali, ako jim da podpis. Najbrž so mislili vpreči 'poljanske bike'. (Op. L. S. Pod 'Polje' (Poule) so mišljene vasi: Pribla vas, Kazaze, Humče in Metlova.) V Poljah so, kakor je eden teh 'gospodov' rekel, sami 'biki', le en 'junec' je med njimi. Če bi pa eden od teh 'bikov' volil z njimi, tedaj bi bil na enkrat najpametnejši človek! — Kje pa se je že vzela na volišču volilni list iz žepa? Pri nas se je to zgodilo, tako da naš volilec še voliti ni mogel. Sila je torej zmagala, ako bi bila volitev prosta, kakoršna bi morala biti, tedaj bi bila zmaga na naši strani! . . . V fari imamo 13 gostilničarjev, a od teh je volil en sam z nami . . . In kaj je bilo zvečer? Ali je bilo vse mirno? Tega si še misliti ne smemo. Kakor tuleči volkovi se je vlačila pijana liberalna gospoda po vasi; vse je bilo menda zastopano — le c. kr. žandarmarije ni bilo nikjer! Vpili in razsajali so zlasti pred proštnjo. Udeležili so se te ponočne 'predstave', kakor se govori osebe, katere bi kaj takega pač ne smele počenjati! Zato pa moramo staviti javno vprašanje na slavno notarijatsko zbornico in na deželni šolski svet: Ali je res, da so po noči po volitvi delali nečuvno polom in krik pod Dobrolsko proštnjo gg. učitelji in ž njimi c. kr. notar dr. Haas? Če so kričali navadni pijanci, se jim ne more zameriti. Če so pa res kričali omenjeni gospodje, kaj misli potem ukreniti postavna oblast, da se v bodoče kaj takega ne bo več zgodilo.«

Drugi dopisnik, na isti strani pa piše pod naslovom »Našim zapeljanim v spomin«, da je še pred volitvijo srečal na cesti enega od znanih dobrolskih liberalcev, ki mu je rekel: »Povem vam, da jaz prav nič nimam zoper župana, ker je zastopen mož, s katerim se vsakdo lahko razume«. Dopisnik doda: »To pohvalo sem večkrat slišal in to od naših nasprotnikov; o gdu županu se ni nihče pritoževal. Sedaj pa vas, zapeljane, vprašam, povejte vendar, zakaj so kljub temu naši liberalci z vso kruto in zvito silo agitirali in pritiskali pri volitvi, da vržejo zaslužnega župana? Edini vzrok je pač ta, da je on Slovenec z dušo in telesom, zraven pa še zvest katoličan.«¹⁷

Sele pri naslednji občinski volitvi, leta 1904, se je poročalo, da je župan Janez Šumah v devetih letih svojega županstva v Dobrli vasi poplačal od 14.000 kron dolga, ki mu jih je pustil njegov prednik, ing. Jakob Plawetz, 12.200 kron. Bil je torej varčljiv župan in je kot župan gotovo moral odkloniti marsikaterega nadležnega občana, ki je hotel neupravičeno imeti od občine podpore, kar je potem dalo povod za ščunvanje proti županu. Tako se je ustvarjalo politično vzdušje, nenaklonjeno županu Šumahu. Slab izid volitev je bila nujna posledica. Prav gotovo pa je, da je pravi vzrok vse gonje proti njemu bil v tem, da so se ga tako dobrolski kot celovski politični krogi bali, ker bil je uspešen gospodarstvenik in neupogljiv Slovenec, ki ni vodil uspešno samo občino Dobrli vas, temveč ustanovil je leta 1890 za Dobrlo vas slovensko Hranilnico in posojilnico, ki je v poslovanju kmalu zdaleko nadkriljevala istočasno usta-

¹⁵ Mir 1901, str. 1.

¹⁶ Mir 1901, str. 46.

¹⁷ Mir 1902, str. 191.

novljeno nemško posojilnico v Dobrli vasi. Bil je leta 1899 soustanovitelj Kmečko go-spodarske zadruga v Sinči vasi in zgradil na svoji zemlji, ob železnici v Sinči vasi, mogočen magacin. Ni pa pozabil tudi kulturne dejavnosti. Za 25. marec 1906 je sklical v Dobrlo vas občni zbor slovenskega izobraževalnega društva, potem ko je posojilnica pozidala v Dobrli vasi dvonadstropni »Narodni dom«. Janez Šumah je bil brez dvoma najpomembnejši mož tiste dobe v občini Dobrlo vas.

Njegov naslednik v županstvu, trgovec Rudolf Taurer, je potem, ko je župan Šumah poplačal skoraj vse občinske dolgove, lahko bil spet radodaren. Znižal je občinske doklade, kar je zagotovilo dobrolskim liberalcem ponovno izvolitev njih liberalnega župana.

Da se pa v Dobrli vasi politična dogajanja niso vršila brez nasilja, nam dokazuje dogodki v gostilni »Pri mežnarju« v Kokju pri Dobrli vasi. Tja je pripeljal župan Rudolf Taurer dne 9. novembra 1902 ne samo dobrolske, ampak tudi velikovške pretepače, da razbijejo slovensko zborovanje, na katerem bi moral govoriti dr. Brejc in vikar V. Podgorc. Ker župan Taurer kljub pomoči svojih ni mogel priti do besede, je kot župan zaukazal orožnikom, da zborovanje razženejo. Slovenski zborovalci so se nato umaknili v 4 kilometre oddaljeni Štebenj, ki leži v občini Globasnica. Nekdo je po dogodkih pri Mežnarju menda rekel: »Lepo nismo delali, pa nič ne de, saj smo zato dva dni zastoj pili.«¹⁸

Zusammenfassung

BÜRGERMEISTERWAHL IN EBERNDORF ENDE DES 19. JAHRHUNDERTS

Luka Sienčnik

Seit der Gemeindeaufteilung, im Jahre 1868, umfaßte die Gemeinde Eberndorf auch das Gebiet um St. Veit im Jauntal. Bürgermeister war bis zum Jahre 1873 der Reichstagsabgeordnete Heinrich Mertlitsch, Besitzer des Lerchenhofes (Škorjanc) in Gablern bei Eberndorf. Er vertrat im Gemeinderat die deutsch-liberale Partei.

Die Gemeinderatswahl von 1873 verlor er. Bürgermeister wurde Jurij Hobel, vlg. Ravnjak in St. Veit i/J. Er war von der slowenischen Partei. Mit dem Bürgermeistertstuhl mußte er aber auch eine Schuld von 2.113.20 Gulden übernehmen, die dann auf dem Gerichtsweg eingefordert wurden. Dem Bürgermeister Hobel war die Leitung einer so großen Gemeinde zu schwierig. Er mußte sich einen Sekretär einstellen, der aber nicht ehrlich war. Die Gemeinde kam wieder in Schulden. Der Bürgermeister nahm sich dies so zu Herzen, daß er erkrankte und starb. Die Gemeinde kam wieder in deutsche Hände.

Die Gemeinde Eberndorf beantragte daraufhin, daß der gesamte westliche Teil der Gemeinde, also das Gebiet um St. Veit, abgetrennt und in eigener Gemeinde Rückersdorf, zusammengefaßt werde, was natürlich von der Landesregierung durchgeführt wurde.

Im Jahre 1890 trat in Kühnsdorf, Gemeinde Eberndorf, der Bauer Johann Šumah in den Vordergrund. Er gründete in Eberndorf die slowenische »Spar und Darlehenskasse«, die großen Anklang fand. Die Gemeinde Eberndorf befürchtete, daß Šumah Bürgermeister von Eberndorf werden könnte und wollte die Ortschaften Kühnsdorf und Pribelsdorf an die Gemeinde St. Kanzian abtreten, was aber die Landesregierung nicht wollte.

Am 4. Feber 1892 wurde Šumah zum Bürgermeister von Eberndorf gewählt, mußte aber auch eine Gemeindegeld von 12.200.— Kronen übernehmen. Auch die nächste Wahl, im Jahre 1898, gewann er mit 11 zu 7 Mandaten. Um die übernommene Gemeindegeld baldigst abzudecken, mußte er sehr sparsam wirtschaften, was ihn bei der Gemeindegeldwahl 1901 Stimmen kostete. Er verlor nicht nur in der 1. sondern auch in der 3. Curie, bei den armen Gemeindegeldbürgern. Er wurde abgewählt, und die Gemeinde kam wieder in deutsche Hände.

¹⁸ Glej brošuro 80 let Slovensko prosvetno društvo Srce, Dobrlo vas, Dobrlo vas 1986.